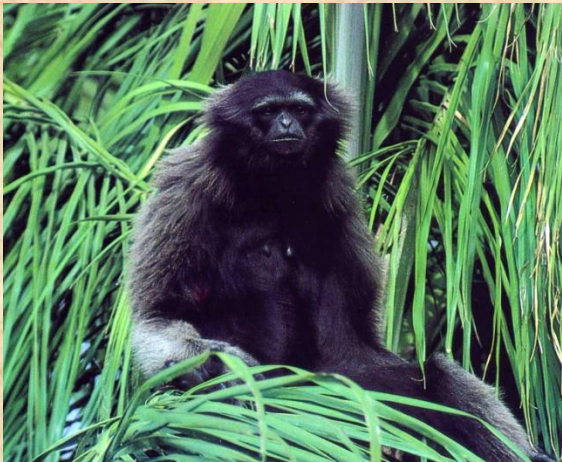

Primatologie VIII.

Doc. Václav Vančata

Nadčeled' *Hominoidea*

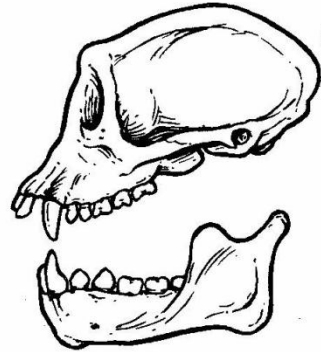

Apes

Broad Nose

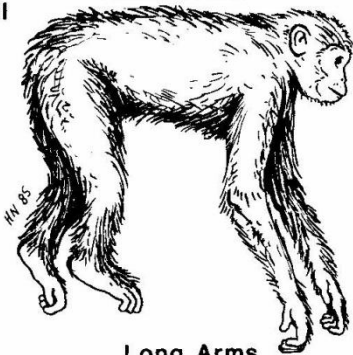
Broad Palate

Larger Brain

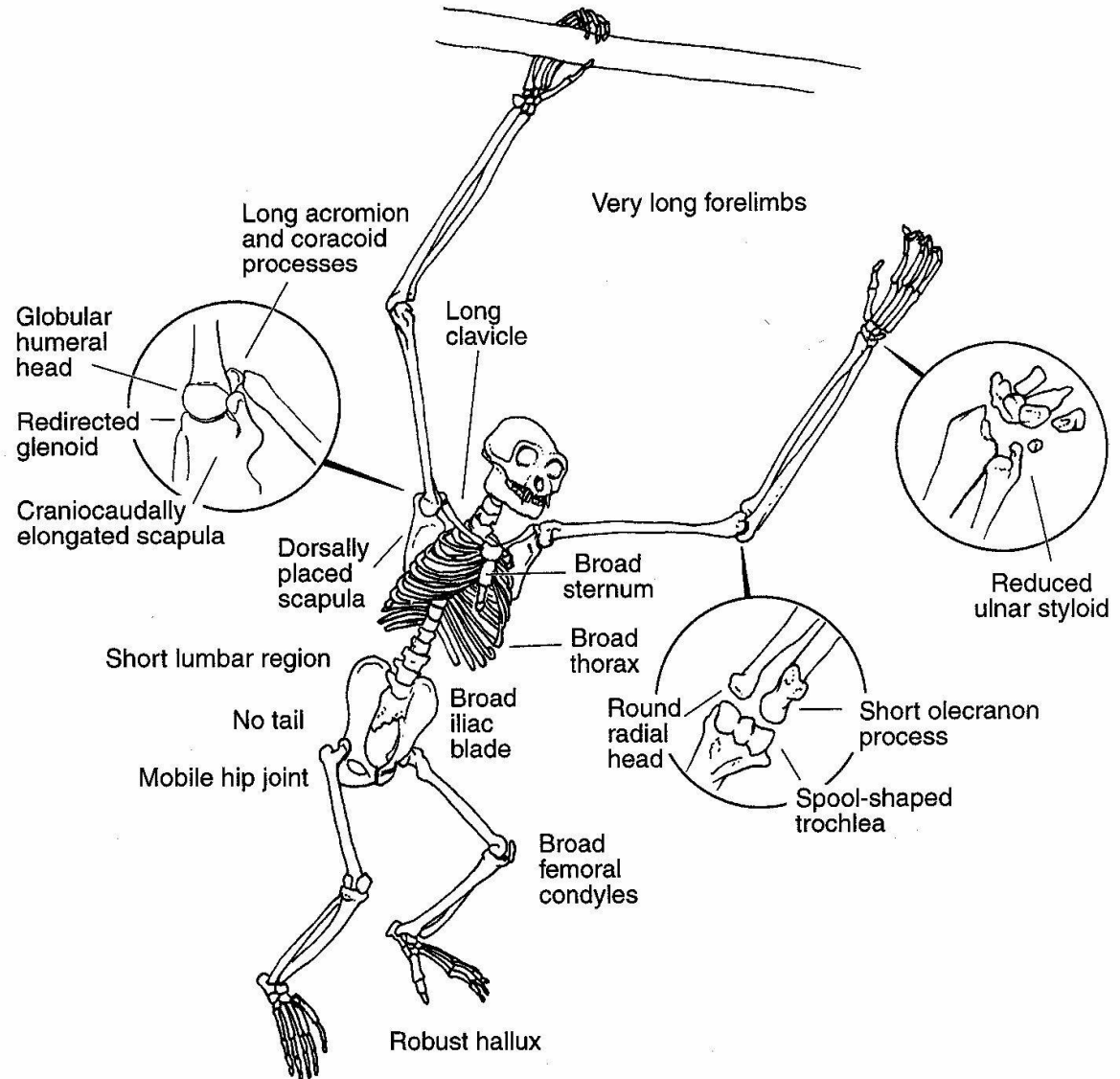
Simple Molars

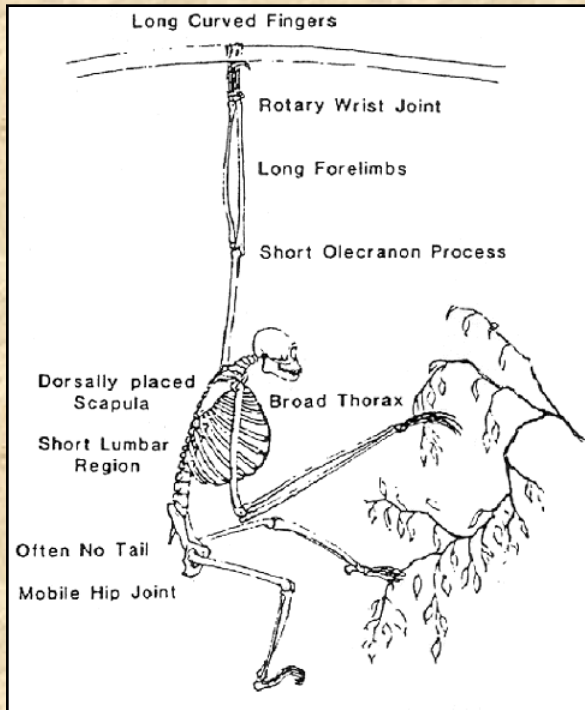
Short Trunk

Long Arms

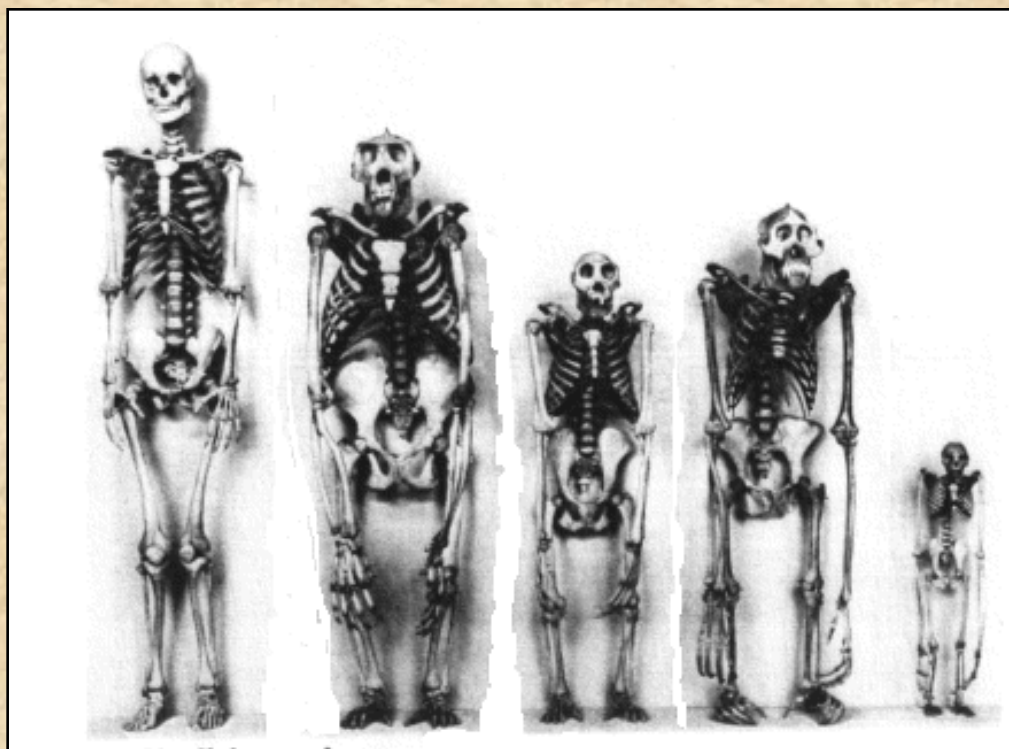
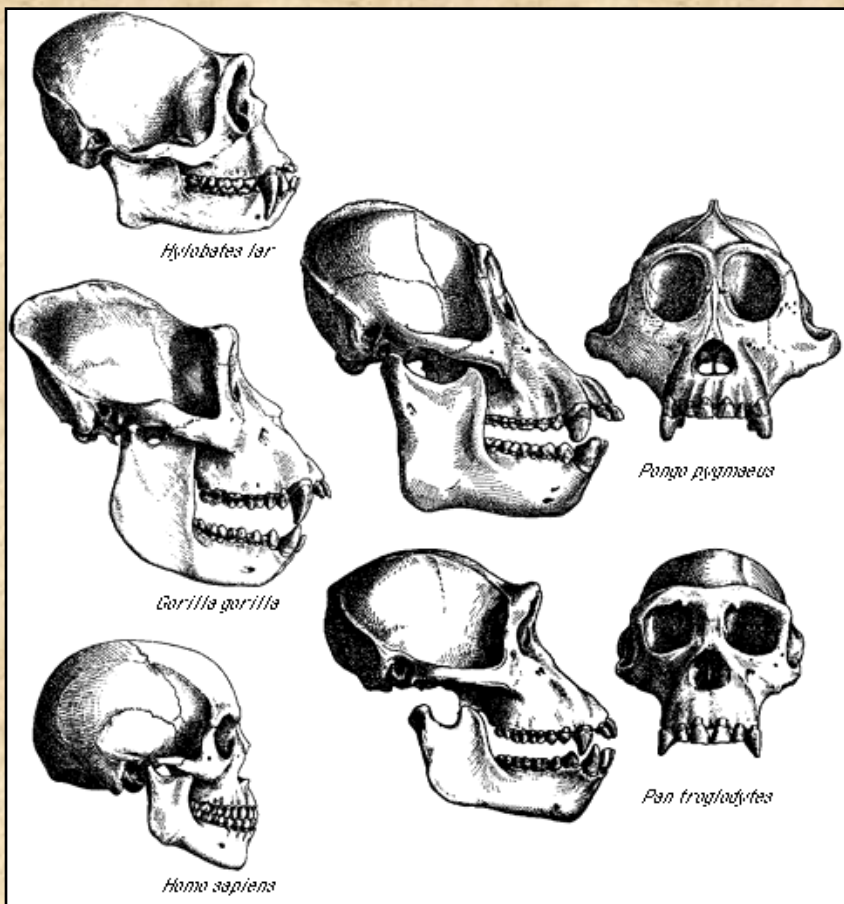
Charakteristické znaky nadčeledi *Hominoidea*

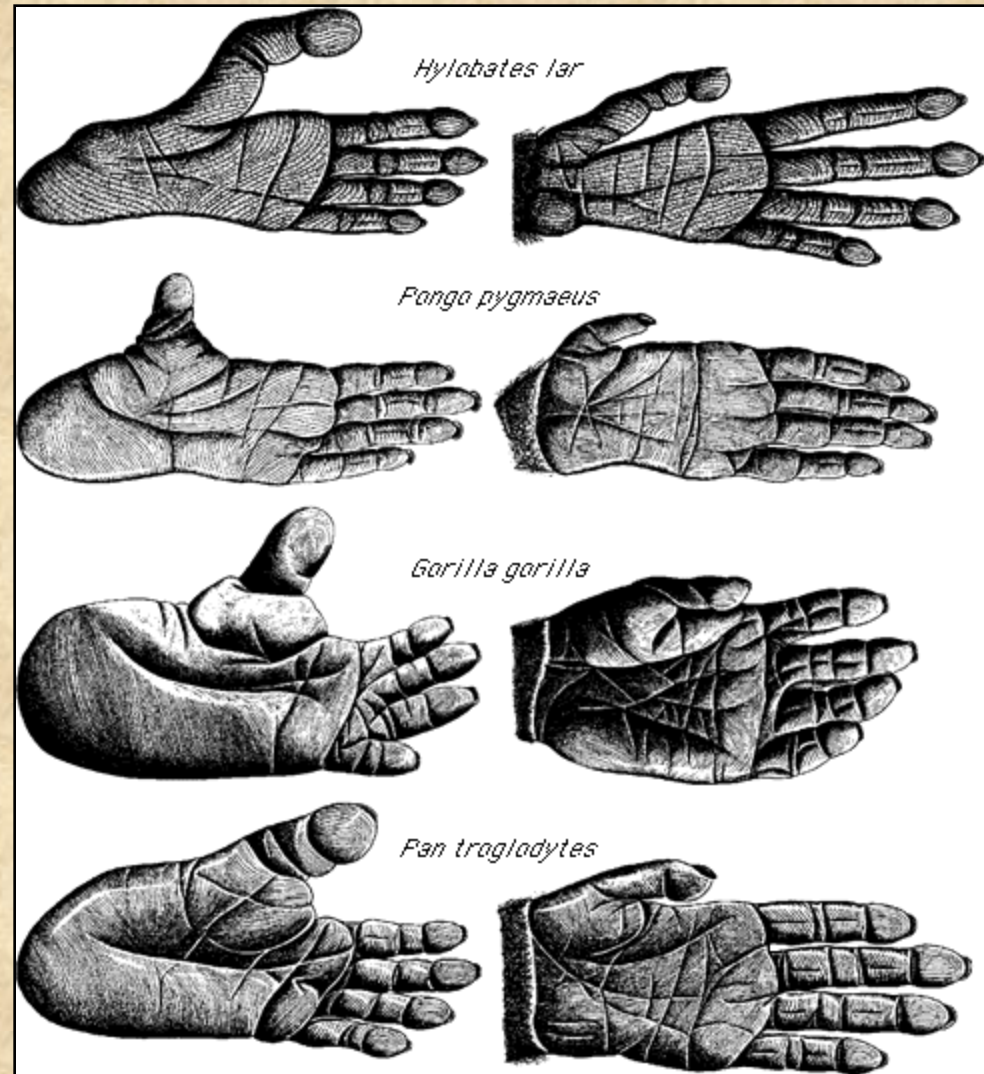
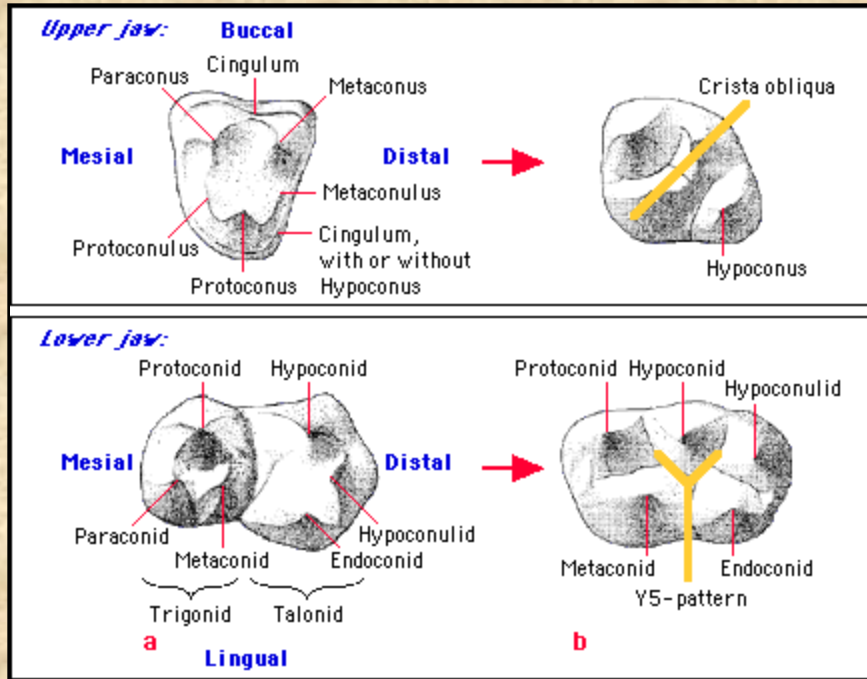
Skelet lidopu

Nadčeleď *Hominoidea* - charakteristické znaky skeletu

Vybrané charakteristické znaky hominoidů

Gibonovití - *Hylobatidae* - systém

čeleď: *Hylobatidae* – gibbonovití

gibon běloruký (lar) - *Hylobates lar*

gibon tmavoruký (unka) - *Hylobates agilis*

gibon Müllerův - *Hylobates muelleri*

gibon káповý - *Hylobates pileatus*

gibon stříbrný - *Hylobates moloch*

gibon malý - *Hylobates klossii*

gibon hulok - *Hylobates (Bunopithecus) hoolock*

gibon černý - *Hylobates (Nomascus) concolor*

gibon zlatolící - *Hylobates (Nomascus) gabriellae*

gibon bělolící - *Hylobates (Nomascus) leucogenys*

gibon siamang - *Hylobates (Symphalangus) syndactylus*

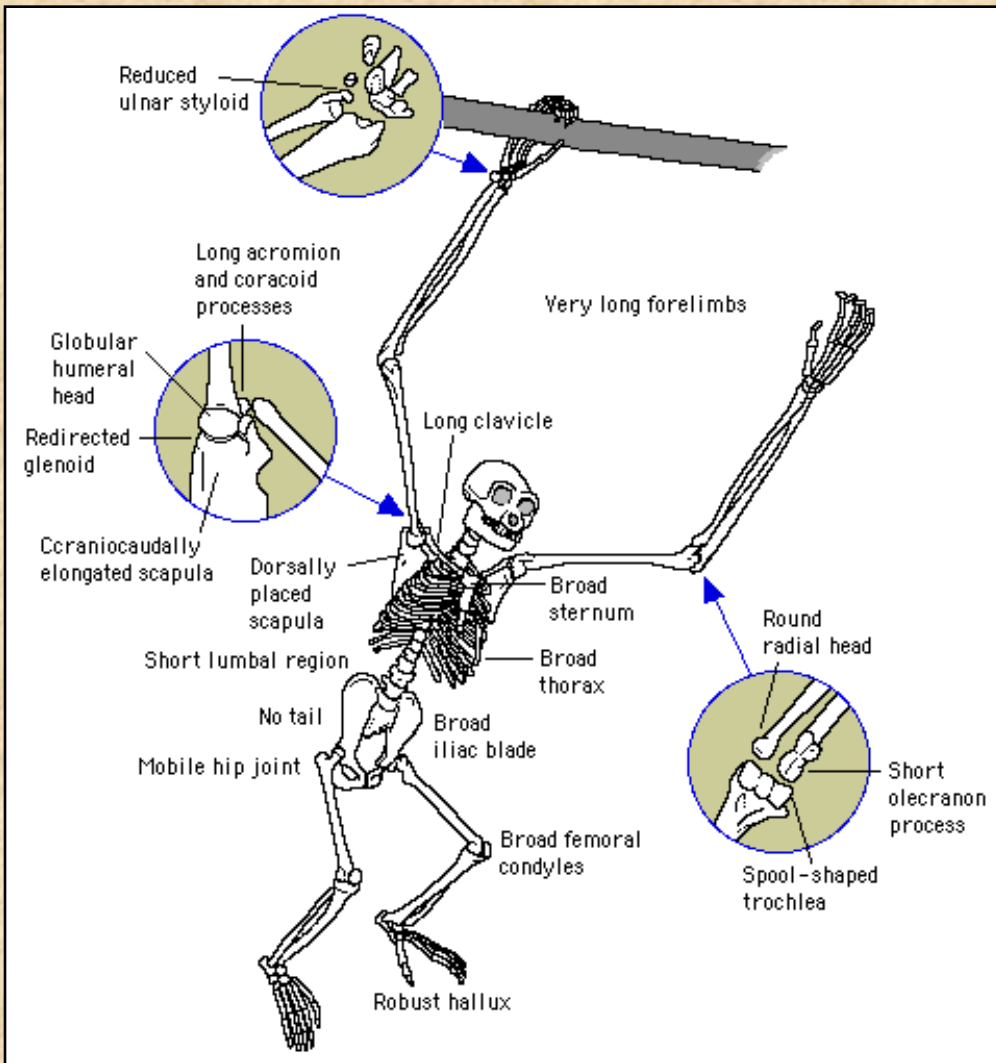
Gibonovití - *Hylobatidae* - systém

GENUS	SPECIES	VÝSKYT	Hmotnost - samci	Hmotnost - samice	Index intermembralis
<i>Bunopithecus</i>					
<i>Hylobates</i>	hoolock	Indie, Barma, Čína	6900	6100	129
<i>Hylobates</i>					
<i>Hylobates</i>	agilis	Malajský poloostrov, Sumatra, Borneo		5550-6400	121
<i>Hylobates</i>	klosii	Mentawajské ostrovy	5800	5800	126
<i>Hylobates</i>	lar	Čína, Thajsko, Laos, Barma, Malajský poloostrov, Sumatra	4970-7600	4400-6800	129,7
<i>Hylobates</i>	moloch	Jáva	5700	5700	127
<i>Hylobates</i>	muelleri	Borneo	5000-6900	5000-6900	129
<i>Hylobates</i>	pielatus	Thajsko, Kambodža	7860-10450	6360-8640	
<i>Nomascus</i>					
<i>Hylobates</i>	gabriellae	Laos, Vietnam, Kambodža		5750	
<i>Hylobates</i>	concolor	Čína, Vietnam, Laos	4500-9000	4500-9000	140
<i>Hylobates</i>	leucogenys	Čína, Vietnam	5600	5800	140
<i>Symphalangus</i>					
<i>Hylobates</i>	syndactylus	Sumatra, Malajský poloostrov	12300-14800	10000-11000	140

Hylobatidae - gibbonovití - charakteristické znaky

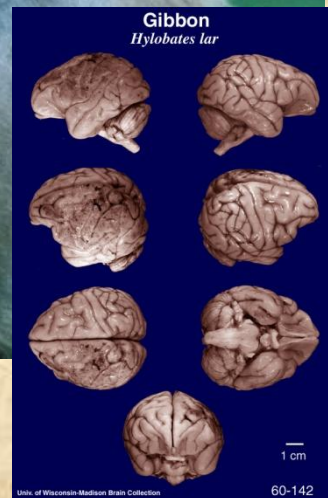

Gibbonovití

se v mnoha znacích výrazně liší od velkých lidoopů i člověka.

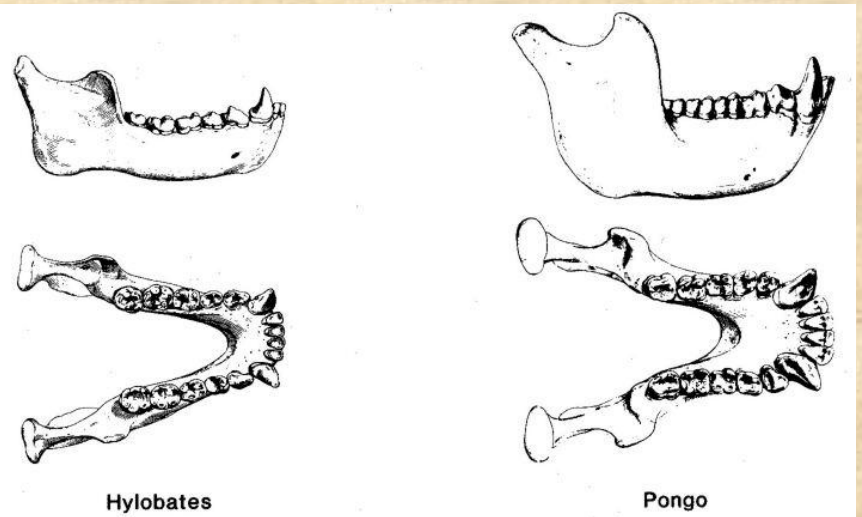
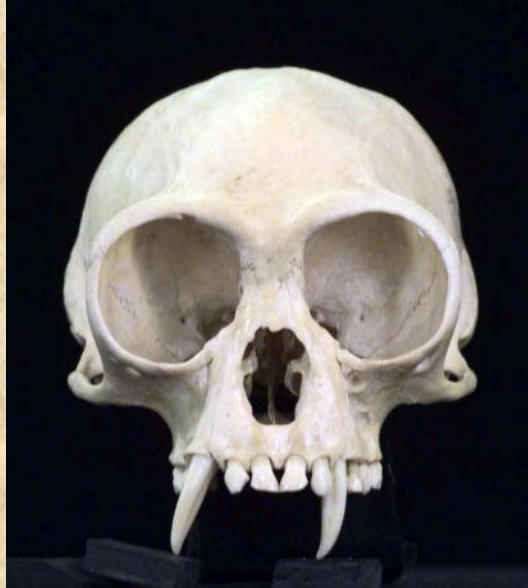
Mají některé specializované znaky, jako dlouhé horní končetiny, a řadu znaků na lebce i postkraniálním skeletu velmi archaických, které nejspíš připomínají některé miocénní lidoopy. Jejich fylogenetické vztahy k současným velkým lidoopům a člověku je velmi nejasná.

Gibonovití - charakteristické znaky

Giboni mají relativně malý méně gyrifikovaný mozek. Mají specializované relativně dlouhé horní končetiny. Velikost těla je srovnatelná s většími opicemi 5 - 15 kg. Žijí v monogamních párech a mají velmi bohatou vokalizaci. Chování je poměrně chudé. Jsou výhradně stromoví a většinu z nich pojídá spíše plody a poměrně velké množství živočišné stravy.

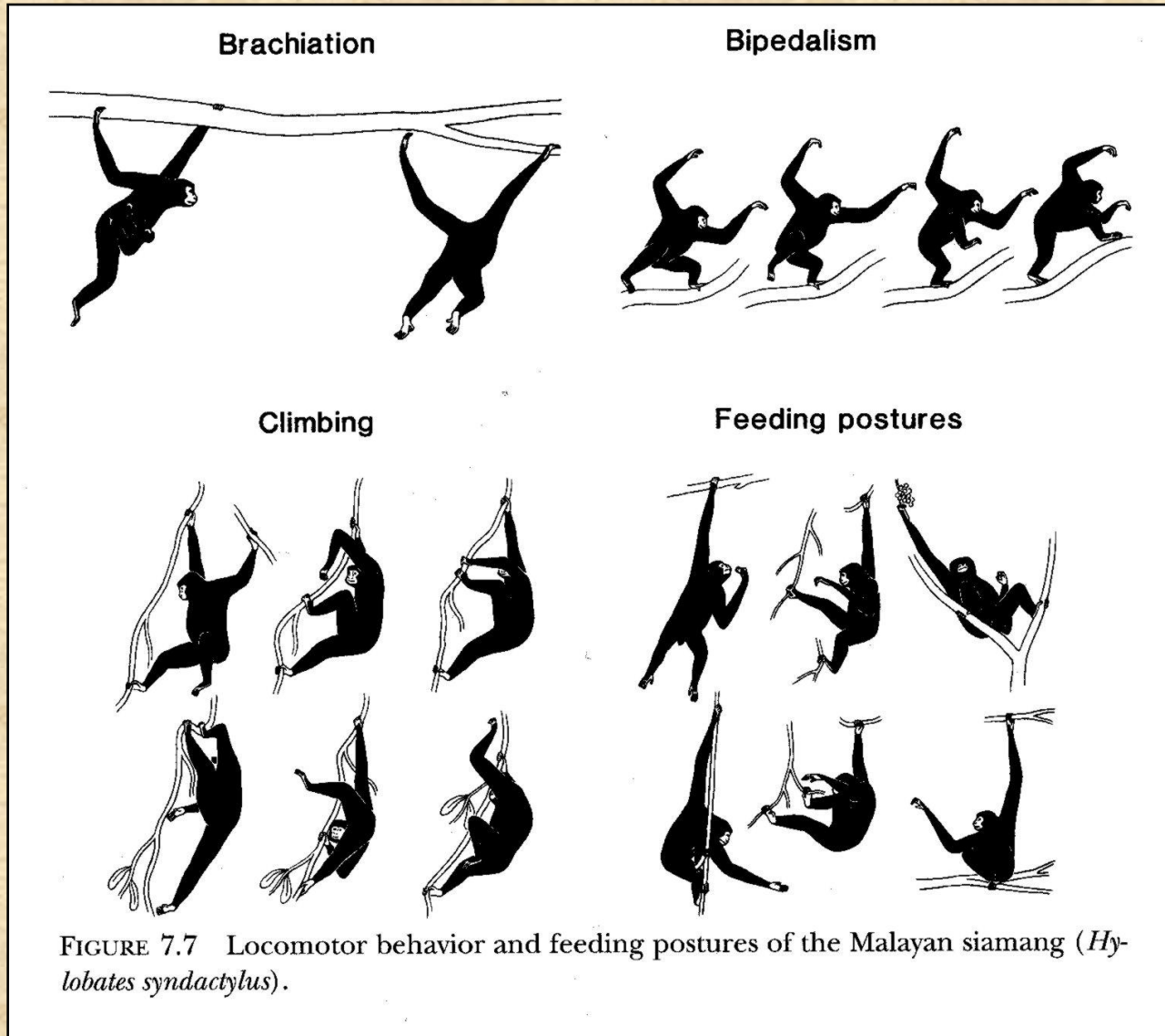
Lebka gibona

Hylobates

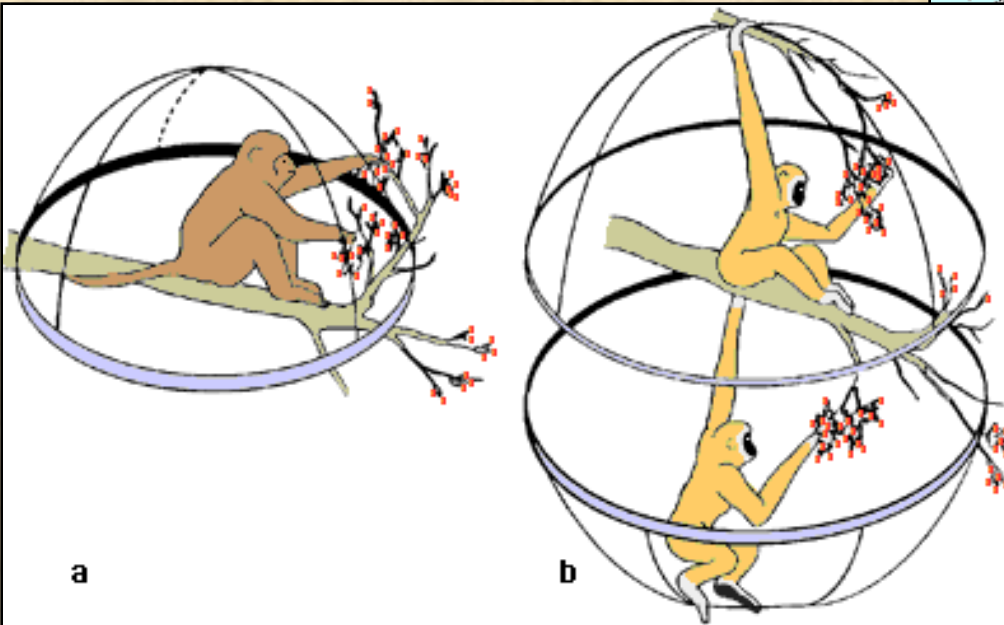
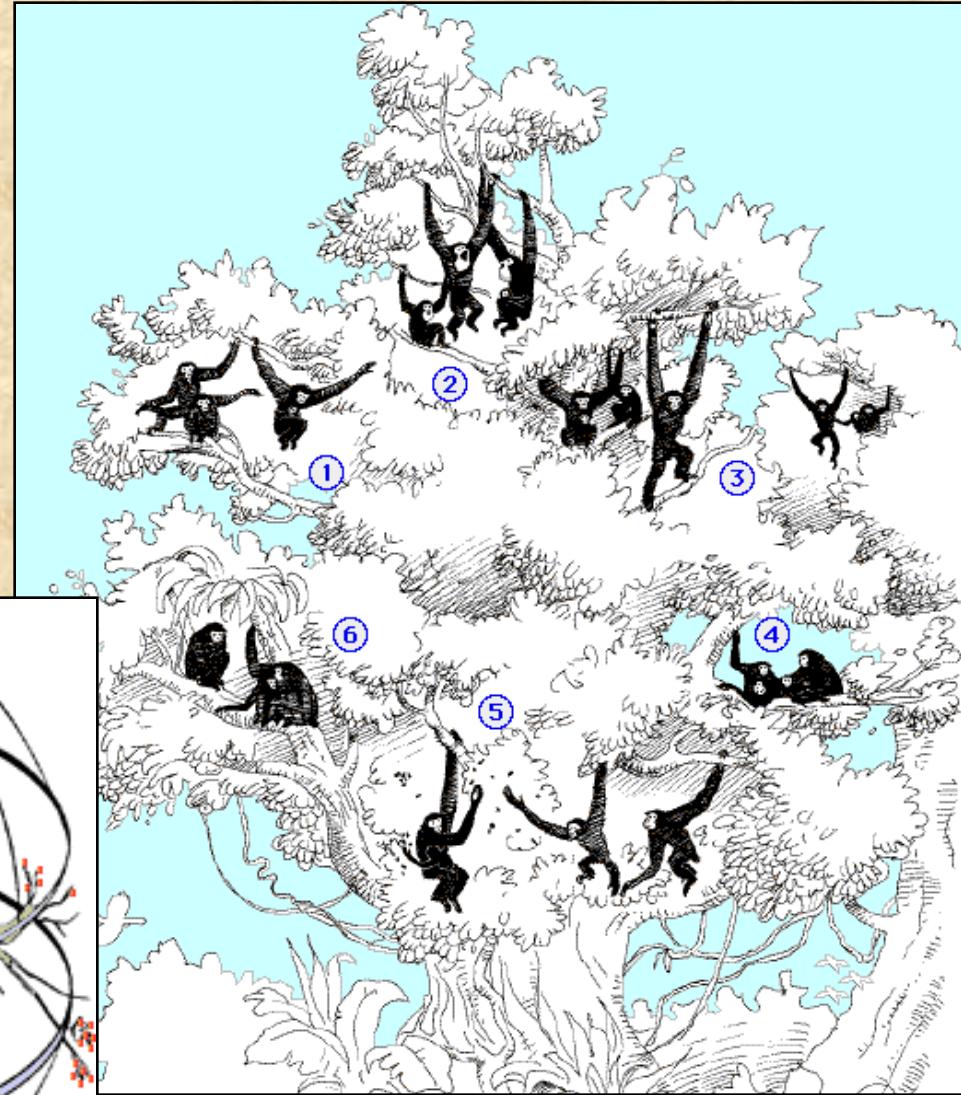
Pongo

Lokomoce gibbonů

Ekologie gibbonů

terminal
branch feeding

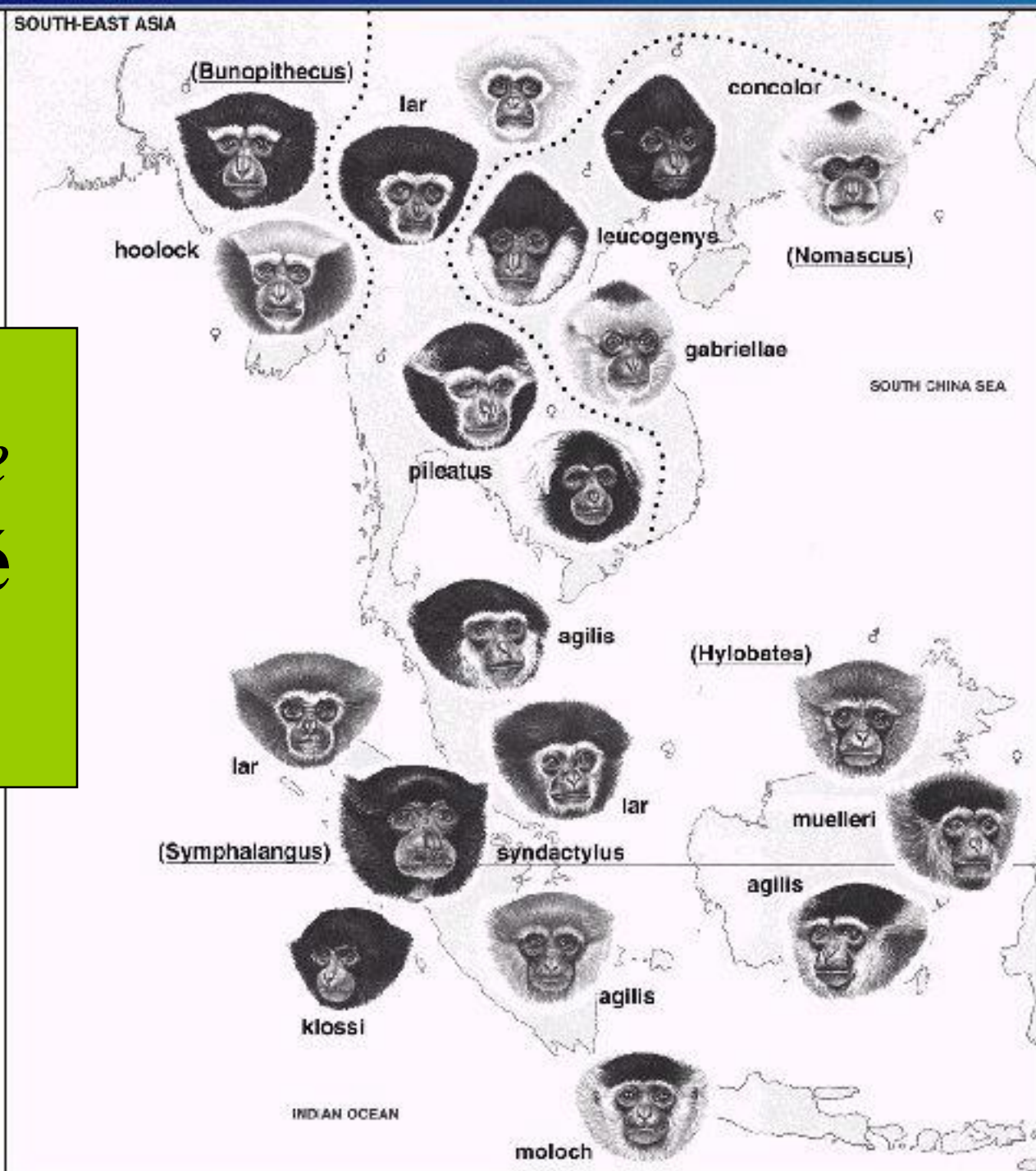
a

b

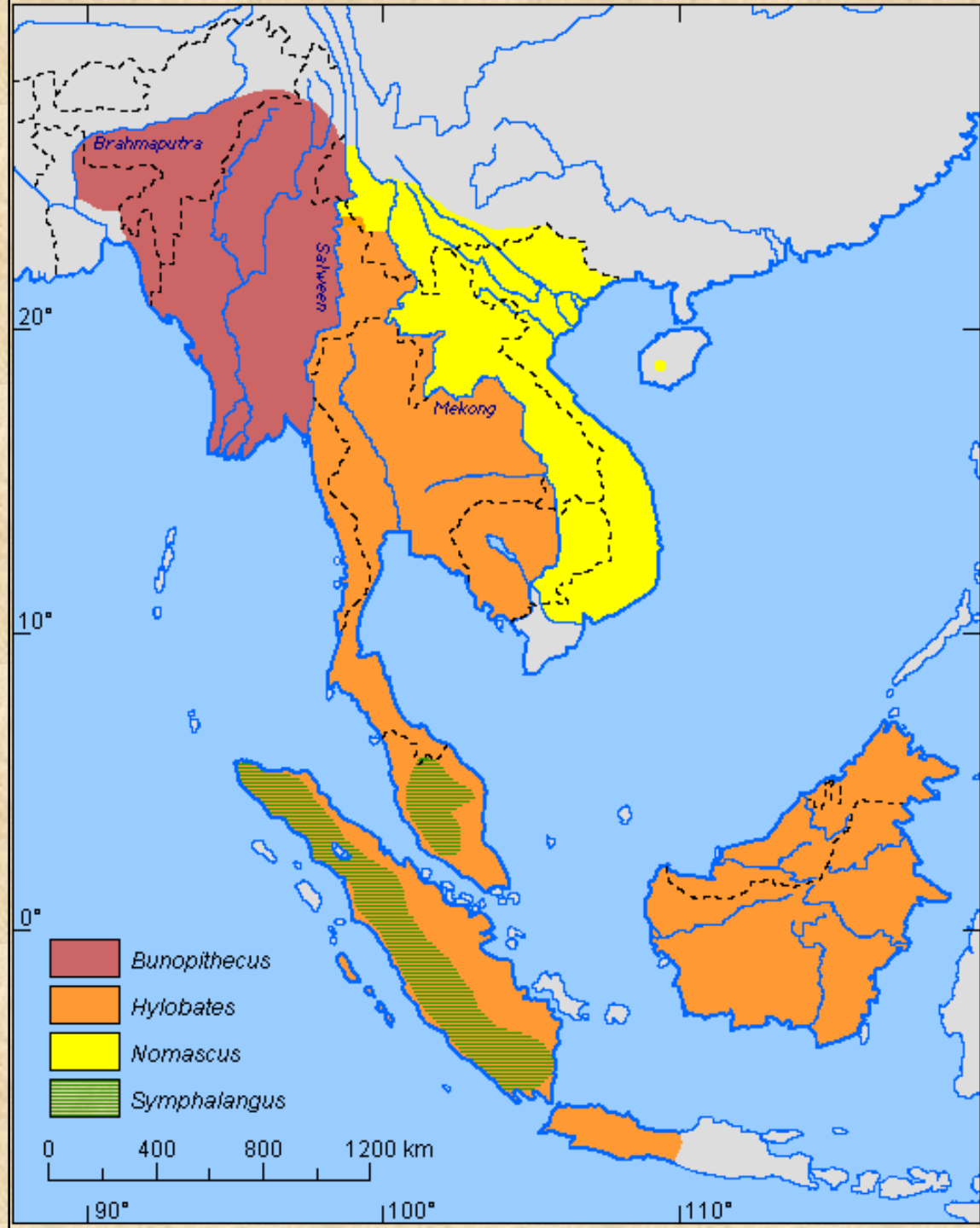
Vokalizace gibbonů

Hylobatidae geografické rozšíření

Rozšíření jednotlivých podrodů gibbonů

Příbuznost gibbonů na základě DNA analýz

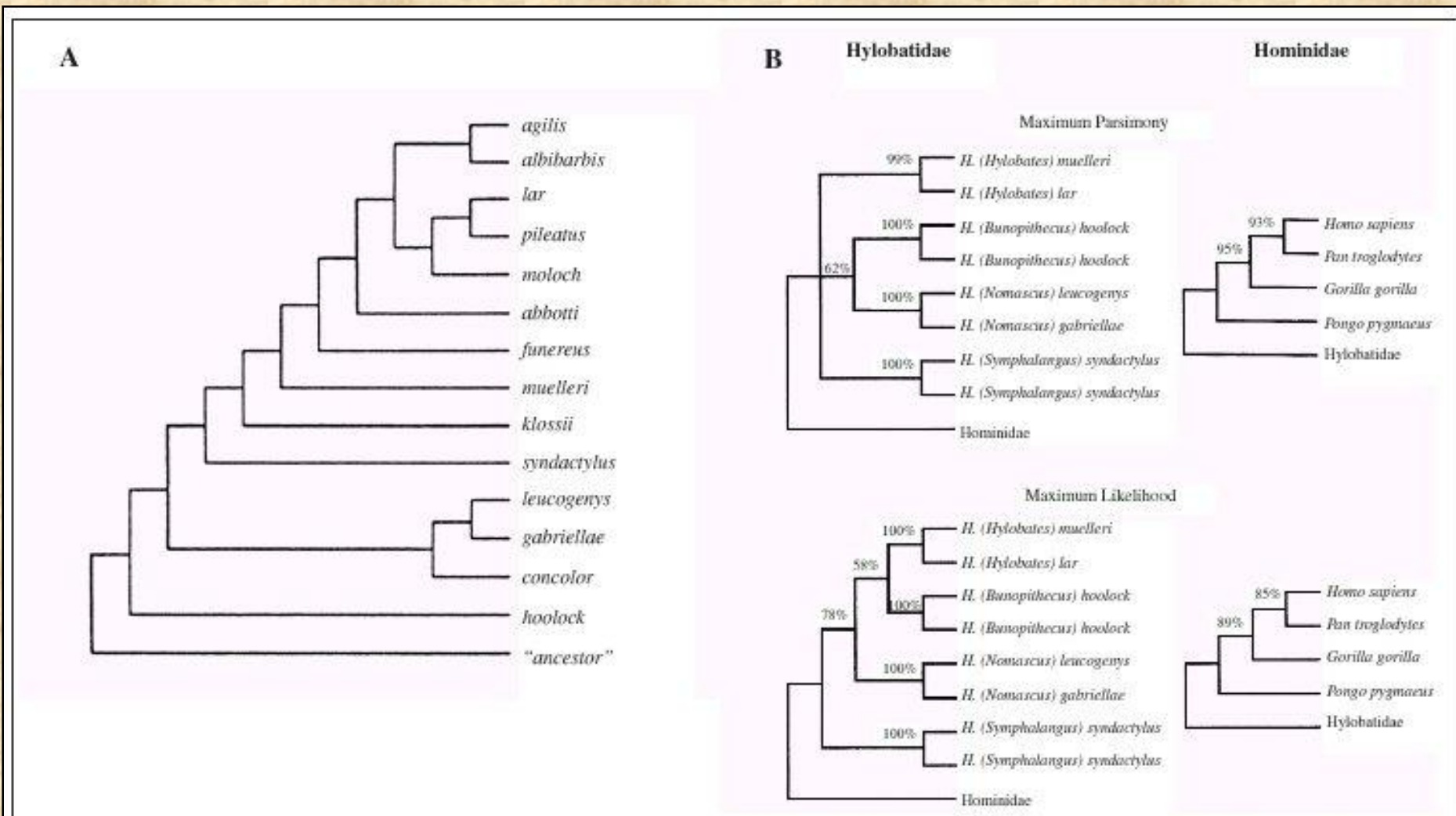
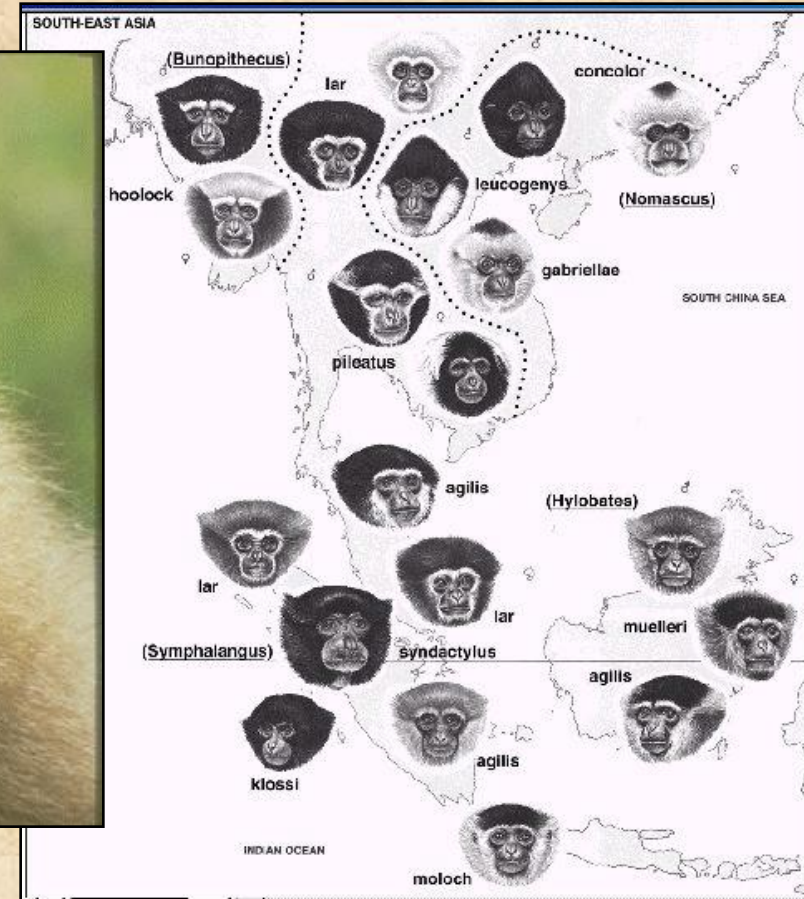

Figure 4. (a) The most acceptable parsimonious tree from data analysis of all (92) characters: song, smell, vision, skull morphology, dentition, post-cranial anatomy (hard and soft), karyology (Geissmann, 1993); (b) Evolutionary relationships within the Hominoidea from DNA sequence analysis of cytochrome b (Hall et al., 1998).

Giboni - podrod *Bunopithecus*

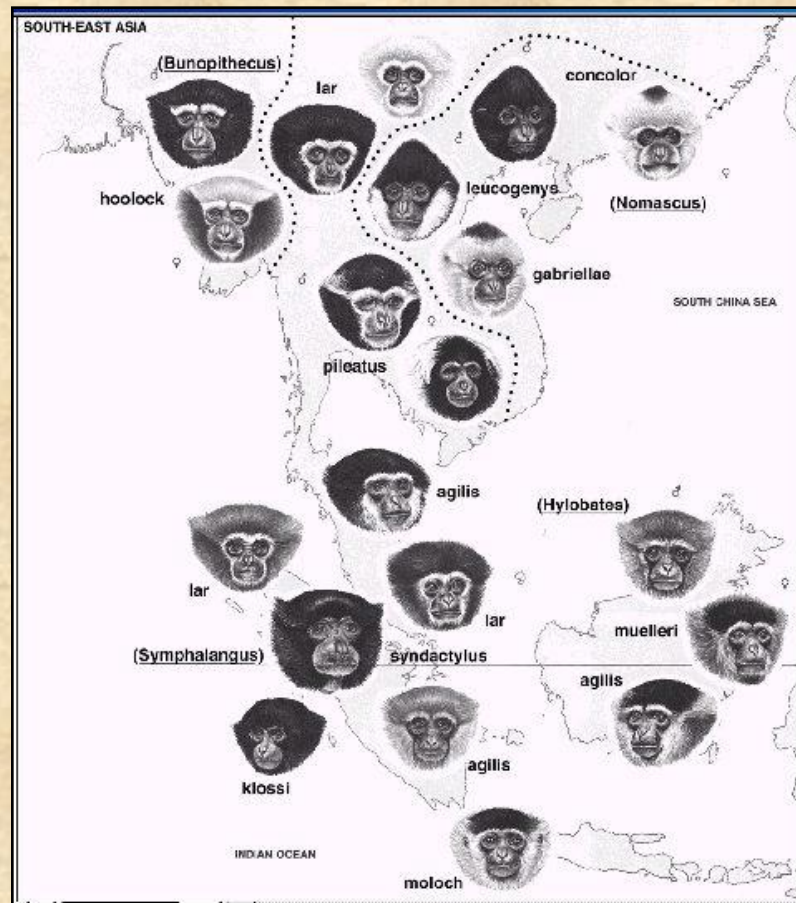

Nejzápadněji žijící skupina gibbonů - 38 chromozómů

Hylobates hoolock - **gibon hulok**
nejzápadnější z gibbonů

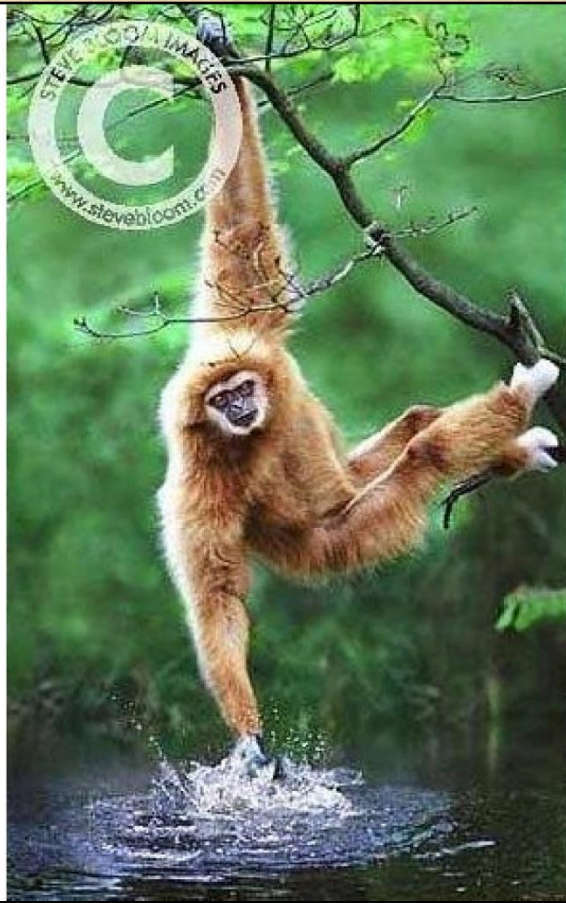
Giboni - podrod *Hylobates*

**Nejrozšířenější skupina gibbonů,
která žije ve střední a jižní části Indočíny
a na Sundských ostrovech - 44 chromozómů**

Hylobates lar - gibbon lar

nejrozšířenější z gibbonů

Barevná variabilita - není však pohlavně dimorfická

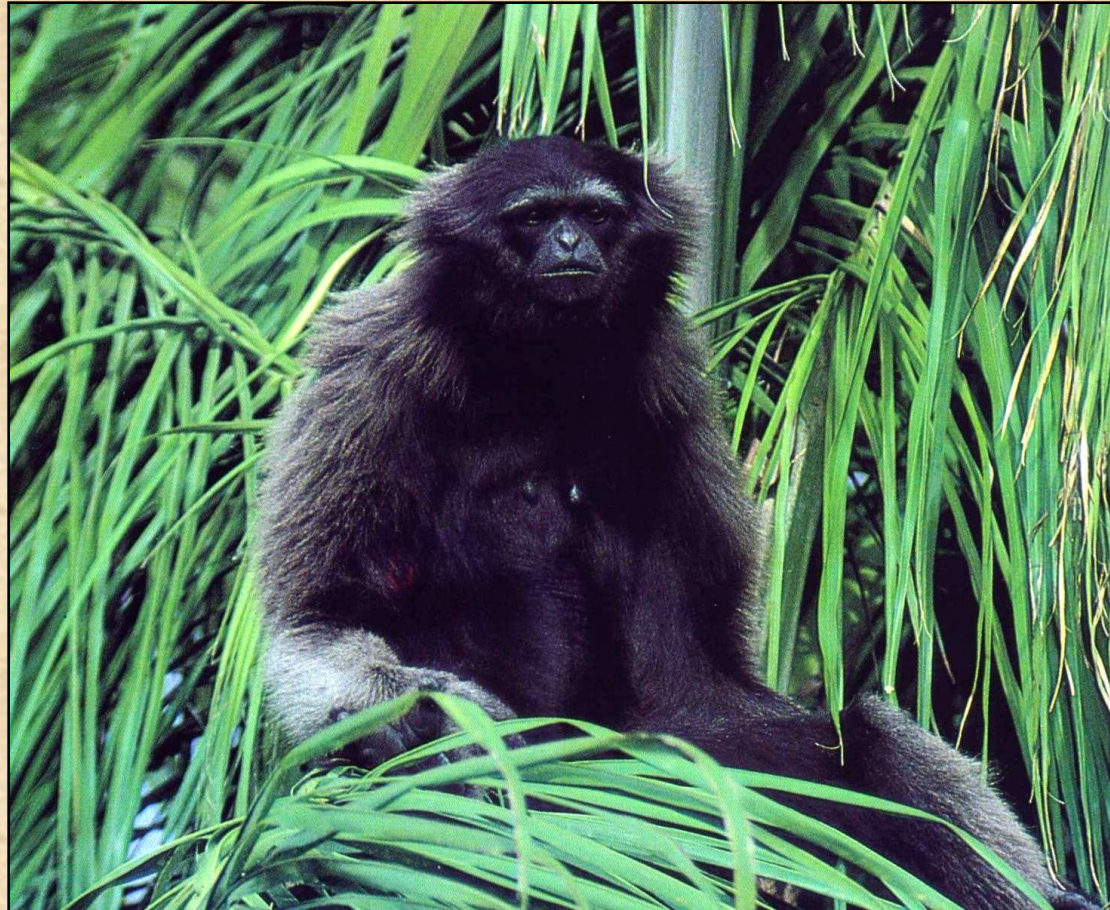
Hylobates pielatus - gibbon káponý
blízky příbuzný lara

Hylobates muelleri - **gibon Millerův**

Hylobates moloch - gibbon stříbřitý

Jediný gibbon, který žije na Jávě

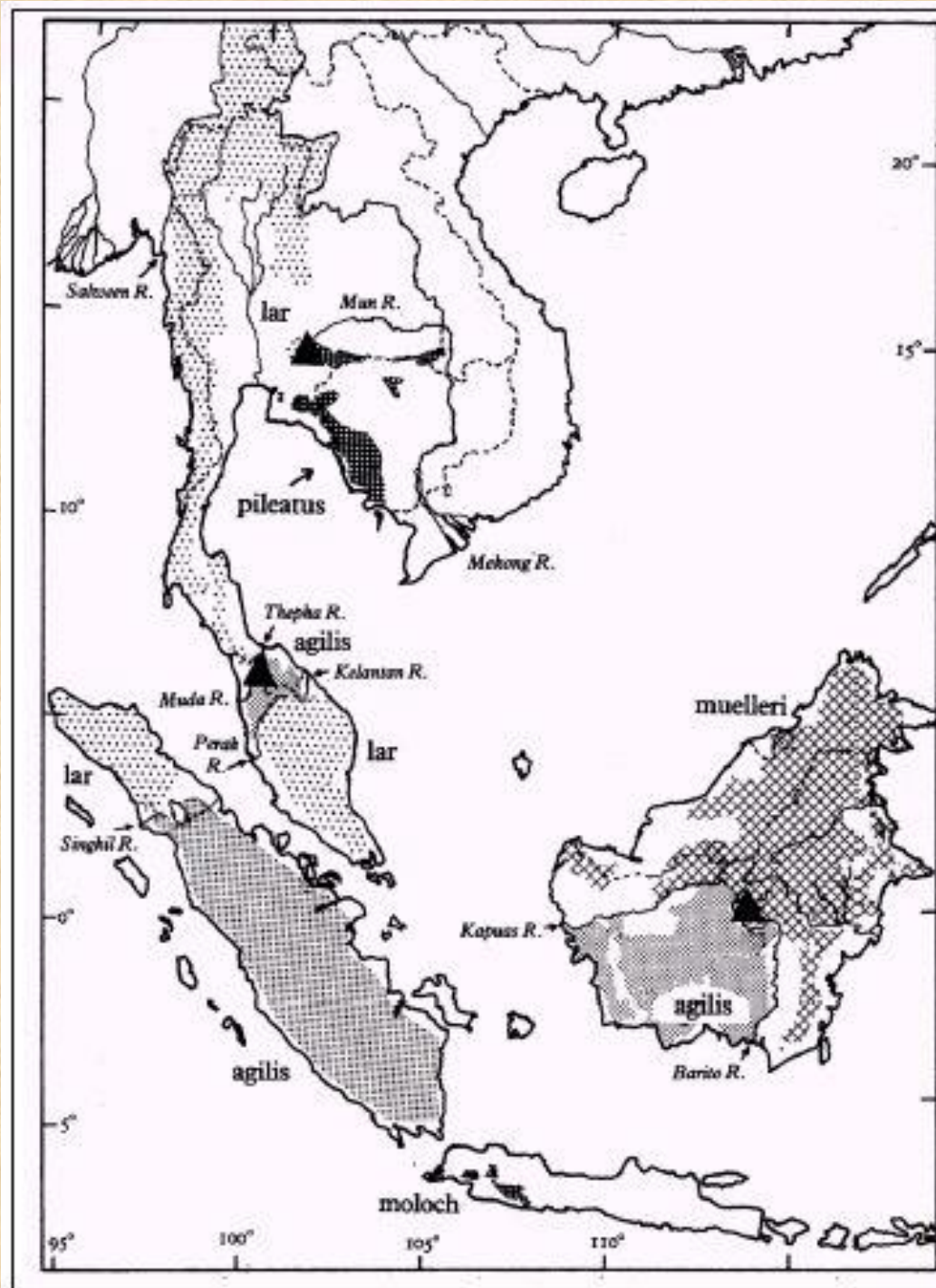

Hylobates klossi - gibbon malý

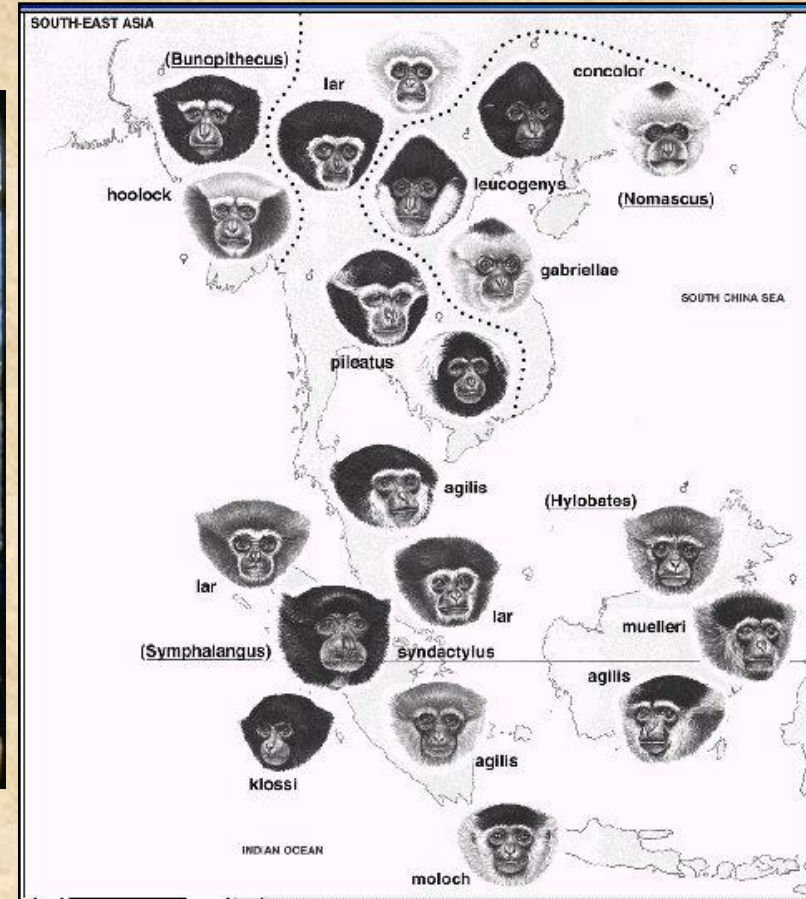
- Tento gibbon je nejmenší z gibbonů.
- Žije endemicky na Mentawajských ostrovech
- Má neobvyklé složení potravy:
- Pojídá převážně ovoce (75%) a hmyz (25%)

Hybridizační zóny gibonů

Giboni - podrod *Nomascus* - giboni černí

Velcí giboni s dlouhýma rukama z východní Indočíny
Jsou poměrně málo plodožraví - 50 chromozómů

Hylobates concolor - **gibon černý**
typový zástupce skupiny gibona černého

Hylobates leucogenys - **gibon bělolící**
zástupce skupiny gibona černého

Hylobates gabriellae - **gibon zlatolící**
zástupce skupiny gibona černého

Geografické rozšíření podrodů *Nomascus* a *Hylobates*

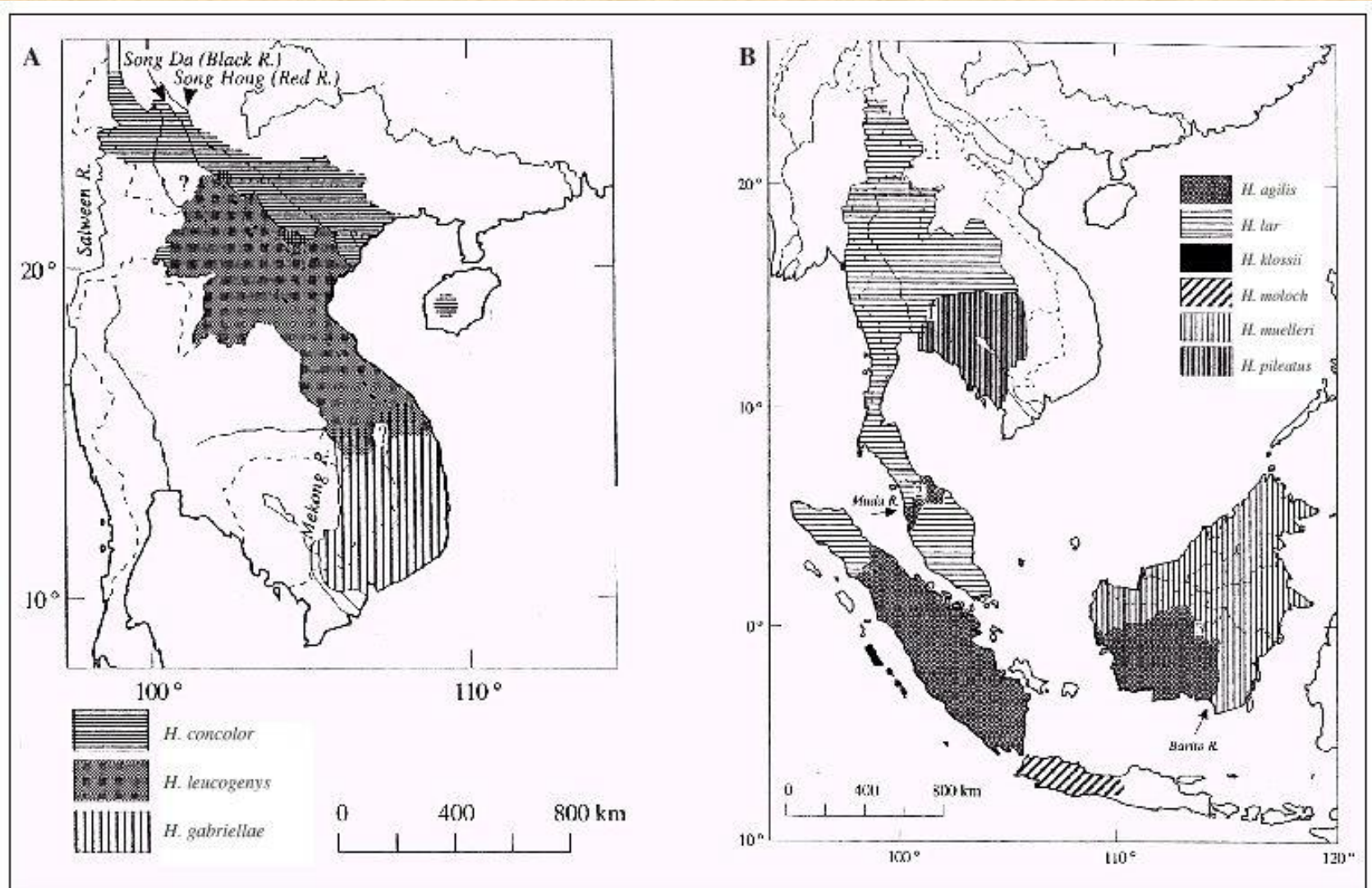
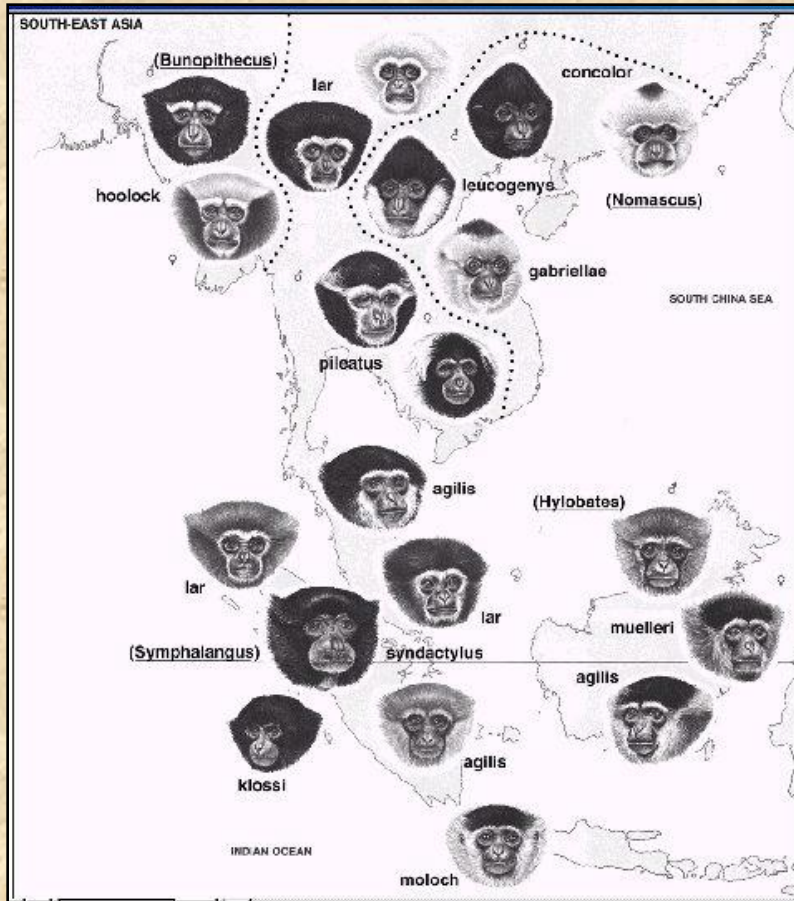

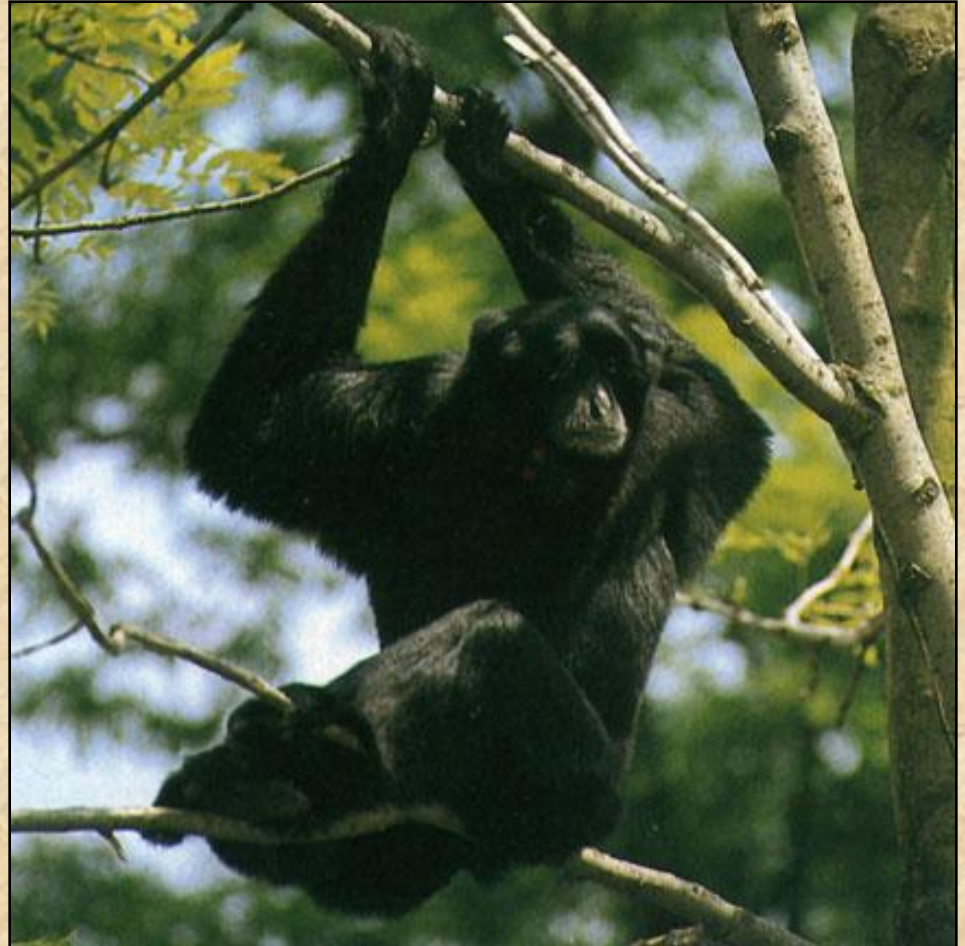
Figure 3. Distribution of the species of (a) *Nomascus* and (b) *Hylobates* (Geissmann, 1995).

Giboni - podrod *Symphalangus* - siamangové

Hylobates syndactylus - gibbon siamang
největší a nejhlasitější z gibbonů

Potrava gibbonů

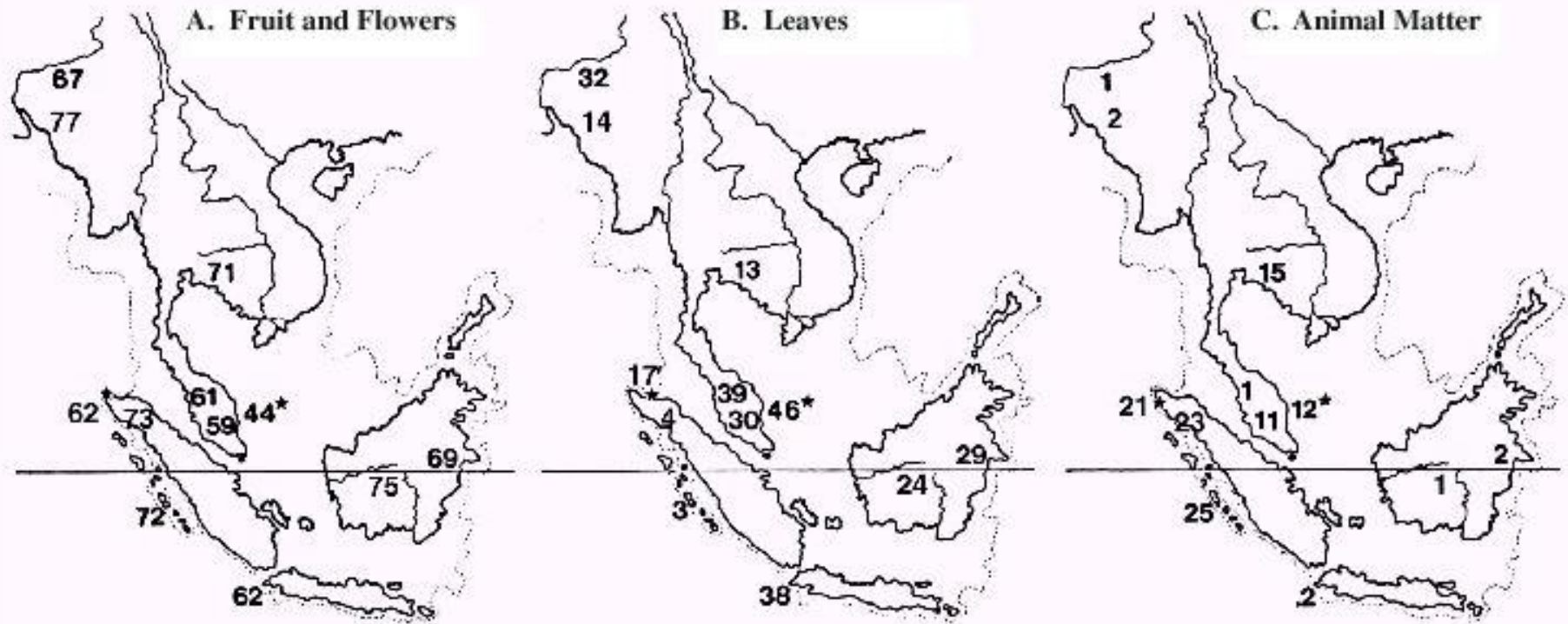
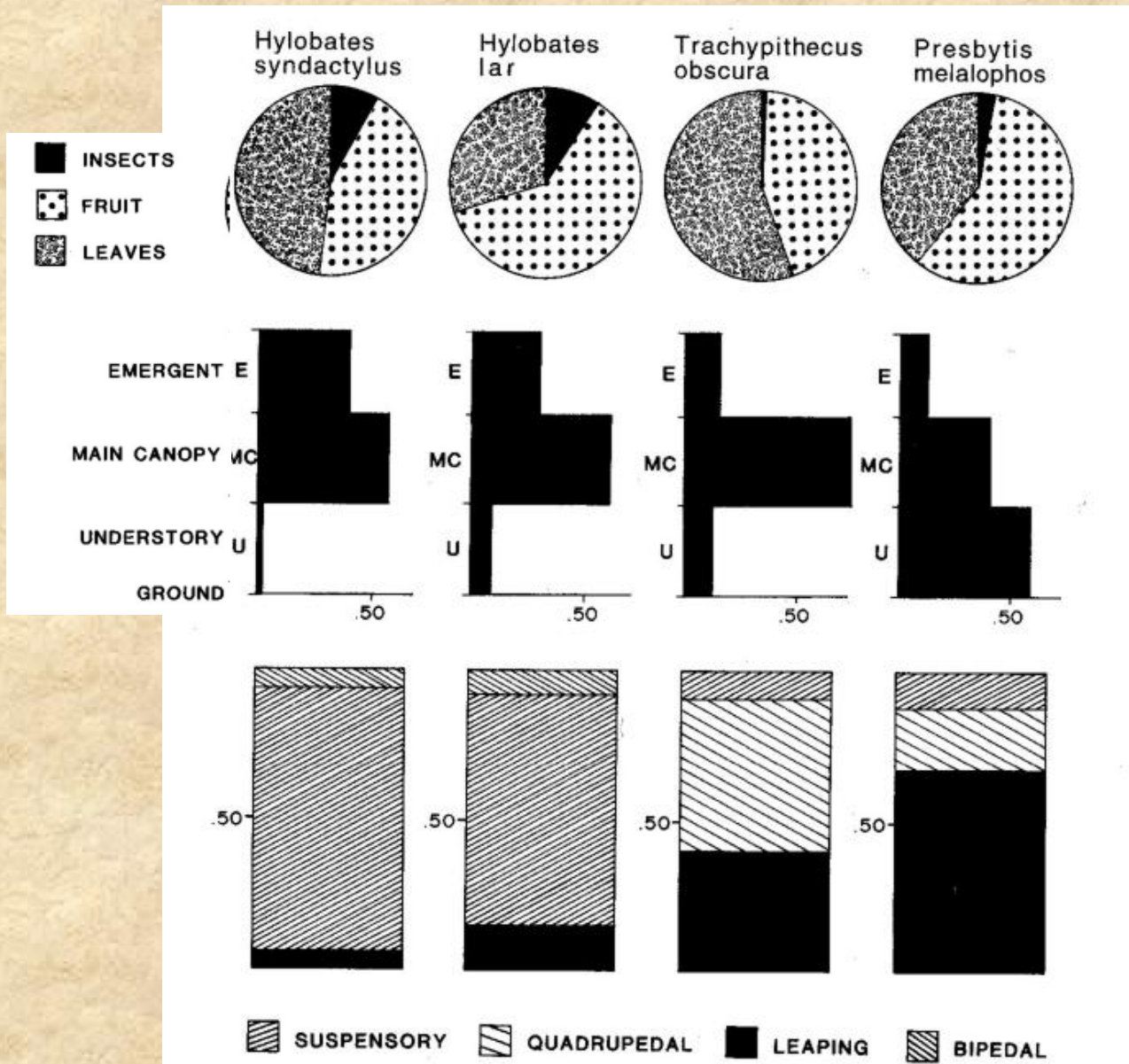

Figure 13. Gibbon diets—% time eating (a) fruit and flowers, (b) leaves and (c) animal matter (from Chivers, 1984a).

Ekologické údaje o gibonech

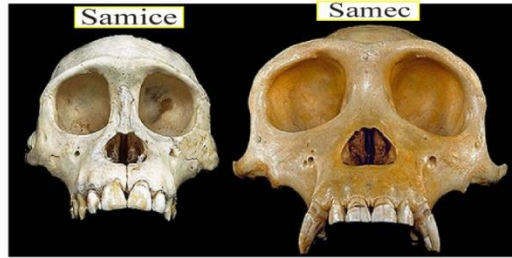
SPECIES	LOCATION	SOURCE	DIET				HOME RANGE ha	TERRITORY (%HR)	DAY RANGE km	DENSITY gp/km ²
			FRUIT (fig)	LEAVES	FLOWERS	ANIMALS				
SIAMANG	Ulu Sempam Kuala Lompat	Chivers 1974	47 (41)	50	2		15	13 (87)	0.8	1.5
		Chivers 1974	32 (24)	58	9	2	35	26 (76)	0.9	1.0
	Raemaekers 1977	36 (22)	43	6	15	47		0.7	0.8	
	MacKinnons 1980	45 (31)	44	4	8	28	18 (65)	0.6	1.5	
	West 1981	59 (42)	24	4	2			0.9	2.0	
	Palombit 1992	61 (43)	17	1	21			0.8	3.6	
	<i>Average</i>	47 (34)	39	4	8	31	19 (76)	0.8	1.7	
CONCOLOR	Wuliang Bawanglin	Bleisch & Chen 1991	21	-	72	7	0	77		0.4
		Lau, DY 1993					46		0.8	
		Lau et al 1989					360			0.3
HOOLOCK	Lawachara	Feroz & Islam 1992	89 (38)	6	5	0	35	32 (91)	1.2	1.7
		Farid Ahsan 1993	77 (44)	12	4	5	63	51 (81)	1.7	0.7
	Chunati	Farid Ahsan 1993	71 (30)	13	13	2	26	-	0.9	1.2
		Feroz & Islam 1992					33			3.0
	<i>Average</i>	79 (37)	10	7	2	38	42 (86)	1.3	1.7	
KLOSS	Siberut	Whitten 1980	73 (23)	2	0	25	32	21 (66)	1.5	2.8
PILEATED	Khau Soi Dao	Srikosumatara 1984	71 (26)	13	15	1	16	27 (75)	0.8	5.0
MOLLOCH	Ujung Kulon	Kappeler 1984	61	38	1	0	17	16 (94)	1.4	2.7
MÜLLER'S	Kutai	Leighton 1984	62 (24)	32	4	2	44	39 (89)	0.9	3.2
Müller/Agile	Barito Ulu	Chivers <i>et al.</i> 1992	62	24	13	1	18 (34)	17 (94)		3.0
AGILE	Sg. Dal	Gittins 1979	58 (17)	39	3	1	29	22 (76)	1.3	4.3
LAR	Khau Yui Kuala Lompat	Brockelman					14	11 (79)		6.5
		Raemaekers 1977	50 (22)	29	7	13	57		1.4	0.7
	MacKinnons 1980	64 (27)	31	1	5	53	28 (53)	1.8	2.0	
	Ketambe	Palombit 1992	71 (45)	4	2	23			1.3	2.4
		<i>Average</i>	62 (31)	21	3	14	41	20 (66)	1.5	2.9

Ekologie gibbonů a stromových opic

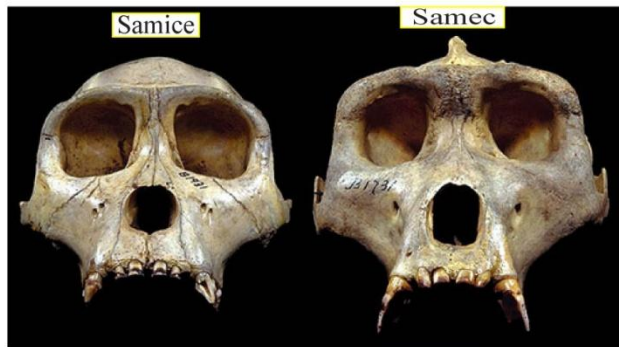

Čeled' *Hominidae* - velcí lidoopi a lidé

Šimpanz

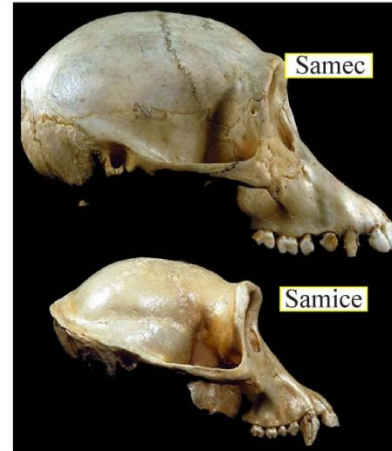
Gorila

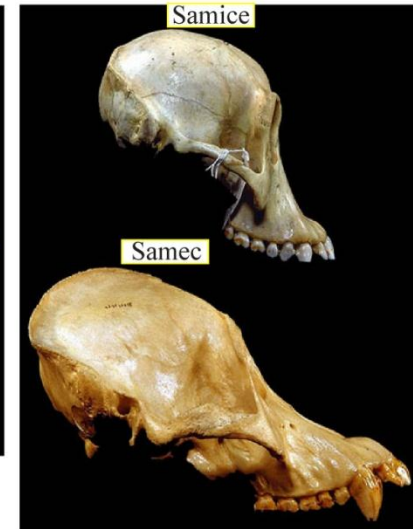
Orangutan

Šimpanz

Orangutan

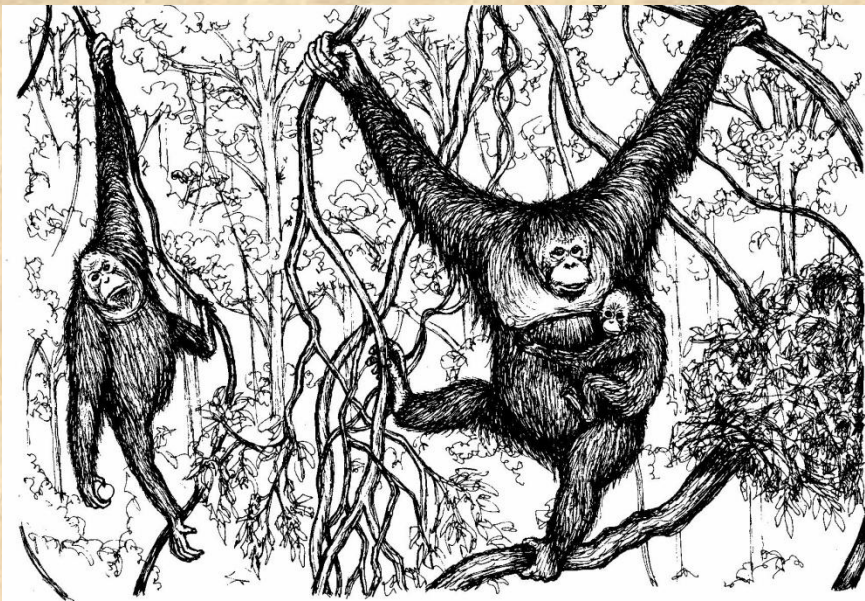
Gorila

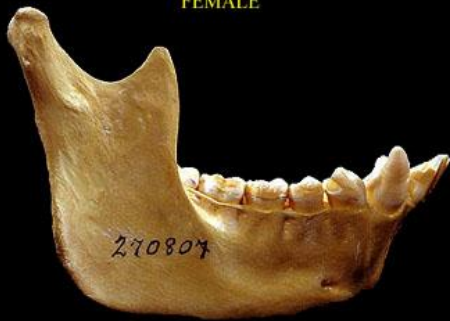
Podčeleď *Ponginae*

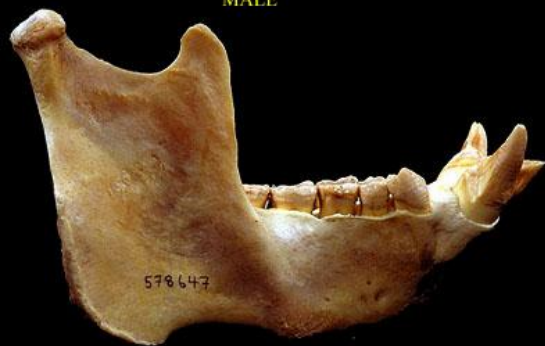
Rod orangutan *Pongo*

FEMALE

MALE

FEMALE

MALE

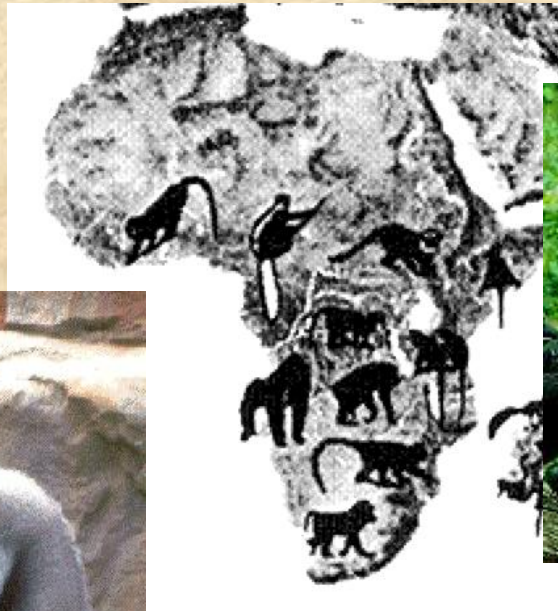
FEMALE

MALE

Podčeleď *Paninae* - gorily a šimpanzi

Franco de Waal, Frans Lanting
Bonobo: The Forgotten Ape
(University of California Press 1997).

Rod gorila - *Gorilla*

Gorila je největší žijící primát.

Samci dosahují hmotnosti i přes 200 kg, samice jsou nanejvýš poloviční.

Rod šimpanz - *Pan*

